

پروگرامہا

دریا محدود و اعظمی

سرشناسه : واعظی، سید محمد، ۱۳۲۶-
 عنوان و نام پدیدآور : چکامه‌ها/ محمد واعظی.
 مشخصات نشر : بوشهر: زمزمه‌های روشن، ۱۳۹۷.
 مشخصات ظاهری : ۱۶۸ ص؛ ۵/۱۴ x ۵/۲۱ س.م.
 وضعیت فهرست نویسی : فیا
 موضوع: شعر اسلامی -- تاریخ و نقد
 Arabic poetry -- History and criticism
 موضوع: شعر فارسی -- ایران -- تاریخ و نقد
 Persian poetry -- Iran -- History and criticism
 موضوع: شعر عربی -- تاریخ و نقد
 Islamic poetry -- Criticism and interpretation
 موضوع: شعر -- تاریخ و نقد
 Poetry -- History and criticism
 رده بندی نسخه PJA۲۱۶۲/و۲ ۱۳۹۷
 رده بندی دیویی : ۸۰۲/۷۱
 شماره کتابشناسی ملی : ۵۳۷۳۰

انتشارات زمزمه‌های روشن

دفتر مرکزی:

۰۹۱۷۷۷۸۳۳۵۶

چکامه‌ها

سید محمد واعظی

چاپ اول: ۱۳۹۷

شمارگان: ۱۰۰۰ جلد

صفحه‌آرا: احمد شیخ‌زاده

طراح جلد: وحیده نریمانی

ویراستار: منصوره صبیح‌نمایان

قیمت: ۱۳۰۰۰ تومان

آدرس: بوشهر، خیابان سنگی، کوچه کنار بانک ملی شعبه گلشن، انتهای
 کوچه، انتشارات زمزمه‌های روشن

فهرست

۹	مقدمه
۱۳	فصل اول: حولات ادبی
۱۷	فصل دوم: پیش‌شعری
۲۵	فصل سوم: انواع شعر
۲۷	فصل چهارم: عناصر شعر
۳۱	فصل پنجم: مخالفان شعر
۳۳	فصل ششم: موافقان شعر
۳۷	فصل هفتم: هنر برای هنر
۳۹	فصل هشتم: دوره اول شعر عربی
۴۹	فصل نهم: دوره دوم شعر عربی
۵۵	فصل دهم: دوره اول شعر اسلامی
۵۷	فصل یازدهم: دوره دوم شعر اسلامی
۶۳	فصل دوازدهم: دوره سوم شعر اسلامی
۶۹	فصل سیزدهم: شعر در ایران
۷۳	فصل چهاردهم: آغاز شعر در ایران پس از اسلام
۸۱	فصل پانزدهم: شعر در ایران تا قرن هشتم
۸۹	فصل شانزدهم: سیر تحولات ادبی تا قرن نهم
۹۹	فصل هفدهم: آثار منظوم فقهی
۱۱۳	فصل هجدهم: تفاسیر منظوم عربی و فارسی
۱۱۷	فصل نوزدهم: دیگر منظومه‌ها
۱۲۹	فصل بیستم: آشنایی با علم بلاغت

پایان

هفت از گشایش این بحث و تشکیل این کلاس، در حال و هوای فعلی و شرایط این چنینی، چیزی جز کمک به تقویت یا احیاء روح ادب اسلامی و باز پی آن کمال بخشیدن به شخصیت انسانی و ادبی جامعه‌مان نبوده است. ممتدی ما شاهد بوده‌ایم و می‌دانیم که پیش از تولد جمهوری اسلامی و پس از پیروزی انقلاب شکوهمند ملت، حال و هوای ادبی کشورمان چه مأسوس و گشوده بود. ادبیات و مباحث مربوط به آن، در میان رشته‌های مختلف تحصیلی، به شکل ظالمانه‌ای - البته در پی تبلیغاتی حساب شده - مورد بی‌مهری قرار گرفته بود.

در دوره‌های مختلف، اعم از مفده‌اتی و عالمی، از رشته‌های ادبی و ادبیات، به عنوان دروس بی‌فایده و بی‌بازده یا بی‌مفید، اگر دانش‌آموز یا دانشجویی در رشته‌های ریاضی و طبیعی سره‌ی لازم را نمی‌آورد، به حکم اجبار و برای رفع معطلی به ادبیات روی می‌آورد و بعد از عده‌ای مترصد فرصت بودند تا کسی نفهمیده تغییر رشته دهد و به رشته دیگر بپیوندد.

برشمردن نتایج غم‌انگیز این موضع‌گیری و گرایش ضد ادبی و پیامدهای اسفبار آن و ضربه‌ی مهلکی که از این رهگذر، بر تفکر ادبی جامعه وارد آمد، از حوصله‌ی این مقوله بیرون است. کوچک‌ترین و کمترین بازده نامطلوب و اثر منفی این موضع‌گیری این بود که تفکر

ادبی در حد مرگباری در جامعه سقوط کرد.

ملت ما برای درک اصیل‌ترین متون ادبی نیاکانش، همان متن‌هایی که به نوبه‌ی خود جزء آثار گران‌قدر و اسناد پربهای حیات علمی و ادبی ما بود، دست نیاز به سوی مترجمان بیگانه بُرد و به دربوزگی به مسترقی فرانسوی یا محقق‌ی انگلیسی یا استادی از نژاد ژرمن یا ینگی پناه برد.

در همان حال، که به نشخوار ترجمه‌ی ادب غرب پناه برده بودیم، از آثار پرآرین شیخ‌الرئیس‌ها و صدرا المتألهین‌ها سخت بیگانه ماندیم. جالب توجه است که بدانیم، در دوران نفوذ فرهنگی یا بهتر بگوییم استعمار ادبی غرب، ادبیات در میان محصلین حوزه‌های علمیه نیدز از ارزش و اعتبار والای برخوردار بود و خود افتاد و عظمت و ارج والای دیرین را از یاد برد. این پرچم‌داران فکر ادبی و پیام‌داران تفکر دینی، که خود روزی خالق زیباترین و اعجاب‌انگیزترین اثر علمی بودند، در سال‌های مذکور، به شکل تأسف‌باری نسبت به ادبیات و آموزش و هم فراگیری متون اصیل ادبی غفلت داشتند؛ تا آن‌جا که مغنی‌الیه، ابن‌هشام، ابن‌کنجینه‌ی ادب و تفسیر را به بهانه‌ی ترویج امر بر کنار نهادن و متروک شد.

مطول تفتازانی چایش را به مختصر داد؛ شاید یک سبب این‌که در این برهه حوزه‌های علمیه، از پرورش چهره‌های تابناک علم و ادب چون سیدمرتضی و سیدرضی و شهیدین و صدوقین در سطح مطلوب و برابر نیاز جامعه محروم بود؛ و همین عامل رکود روح ادبی حوزه‌ها بود. شما کمی در متون ارزشمند گذشته دقت کنید، درمی‌یابید که علما و دانشمندان، در هر رشته که دست به تألیف می‌زدند، ادبیات به شدت وجه نظرشان بوده است.

آثار فلسفی فلاسفه‌ی ما به نوبه‌ی خود از بهترین متون ادبی است. آثار فقهی و کلام و حکمت و نجوم نیز، همین روال را پیموده است و این از قرآن و نهج‌البلاغه نشأت گرفته است؛ چون علاوه بر اخلاق و سیاست و اصول عقاید که اساس و محور قرآن و نهج‌البلاغه است، لحظه‌ای از ابتکارات و صنایع بدیعی و محسنات زیبایی سخن غفلت نشده است؛ تا آن‌جا که این دو، منبع الهام همه‌ی صنایع بدیعی شده‌اند. با توجه به این مسائل است که لازم دیدم مدتی که در این‌جا به حکم مشیت الهی جمع هستیم، هر شب بخشی از نشانی‌های سخن زیبا و خوب را بررسی کنیم و به تحقیق در اصول مدون ادب فارسی بپردازیم. بسمد که هم با خدمات ارزنده بزرگان ادب آشنا شویم و هم از صرف بیهوده ساعات گران‌بهای عمرمان در حد توان جلوگیری کنیم.

من الله التوفیق
سید محمد واعظی